

Mali Suçlar Çerçevesinde Vergi Kaçakçılığı: Hukuki ve Toplumsal Boyutlarıyla Değerlendirme

Didem Çağla BEKMEZCİ*

Ümit Süleyman ÜSTÜN**

Öz: Bu çalışma, Türkiye bağlamında vergi kaçakçılığı olgusunu hukuki, ekonomik ve toplumsal boyutlarıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Vergi kaçakçılığı, kamu gelirlerinde azalmaya neden olarak devletin temel hizmetleri sunma kapasitesini zayıflatmakta; aynı zamanda kayıt dışı ekonomiyi büyütürken vergi adaletini bozmaktadır. Çalışmada, yüksek vergi oranları, karmaşık ve sık değişen mevzuat, denetim mekanizmalarının yetersizliği ve düşük vergi ahlakı gibi etkenlerin vergi kaçakçılığına zemin hazırladığı ortaya konulmuştur. Mükelleflerin vergiye karşı tutumları; ekonomik koşullar, toplumsal yapı ve bireysel algılar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Hukuki açıdan, Türk vergi mevzuatında vergi kaçakçılığına ilişkin yaptırımlar ve denetim süreçlerinin caydırıcılığı ele alınmış; cezai ve idari yaptırımların uygulamadaki etkinliği analiz edilmiştir. Çalışma, belge ve akademik kaynaklara dayalı olarak hazırlanmış olup, vergiye gönüllü uyumun teşvik edilmesi, toplumsal vergi bilincinin güçlendirilmesi ve denetim sistemlerinin etkinleştirilmesinin, vergi kaçakçılığıyla mücadelede temel politika alanları olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Kaçakçılığı, Denetim Mekanizmaları, Vergi Bilinci

Tax Evasion within the Framework of Financial Crimes: A Legal and Social Perspective

Abstract: This study aims to analyze the phenomenon of tax evasion in the in Türkiye context with its legal, economic and social dimensions. Tax evasion weakens the state's capacity to provide basic services by causing a decrease in public revenues; it also distorts tax justice by growing the informal economy. The study reveals that factors such as high tax rates, complex and frequently changing legislation, inadequate audit mechanisms and low tax morality pave the way for tax evasion. Taxpayers' attitudes towards tax are evaluated within the framework of economic conditions, social structure and individual perceptions. From a legal perspective, the deterrence of sanctions and audit processes related to tax evasion in Turkish tax legislation is discussed and the effectiveness of criminal and administrative sanctions in practice is analyzed. The study is based on documentary and academic sources and reveals that encouraging voluntary tax compliance, strengthening social tax awareness and activating audit systems are the main policy areas in the fight against tax evasion.

Keywords: Tax Evasion, Control Mechanisms, Tax Awareness

* Öğrenci, Selçuk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Konya, Türkiye. / Student, Selçuk University, Faculty of Law, Konya, Türkiye, ORCID:0009-0001-2743-0057, bekmezcidedemcagla@gmail.com

** Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Konya Türkiye. / Prof. Dr., Selçuk University, Faculty of Law, Konya, Türkiye, ORCID:0000-0003-0710-3312, sustun@selcuk.edu.tr (Bu çalışma Prof. Dr. Ümit Süleyman Üstün danışmanlığında hazırlanmıştır.)

Giriş

Bireyler, sosyal bir varlık olarak toplu yaşam sürme zorunluluğuna ve bu yaşama biçimine yönelik bir alışkanlığa sahip olmasına rağmen, zaman zaman toplumsal yapıyı şekillendiren dini, ahlaki, ekonomik ve hukuki normlara aykırı davranışlar sergileyebilmektedir. Toplum tarafından kabul görmeyen bu tutum ve davranışlar sonucunda ortaya çıkan eylem ve işlemler, hukuki anlamda “suç” terimi ile ifade edilmektedir (Öz - Armağan, 2018, 2).

Devletin devamlılığını sürdürebilmesi için kamu rantlarına ihtiyacı vardır. Kamu rantlarının en büyük kısmını vergiler oluşturur (Akbulut, 2023, 654). Vergi, devletin otoritesine dayanarak halktan zorunlu ve karşılıksız bir şekilde, kamu giderlerini karşılamak amacıyla aldığı ekonomik değerdir (Üstün, 2001, 293). Anayasa’nın 73. maddesi, vergi ödevine ilişkin temel anayasal ilkeleri ortaya koymaktadır. Bu ilkeler; verginin genelliği, kamu giderlerini karşılama amacı, mali güce göre rambursman, vergi yükünün adil ve kaideli dağılımı ile verginin kanuniliği şeklinde sıralanabilir. Söz konusu ilkeler birbirinden kesin sınırlarla ayrılmamakta, çoğu zaman iç içe geçmiş ve birbirini tamamlayıcı vasıftadır (Üstün, 2003, 255). Fertler zaman zaman vergi yükümlülüğünü yerine getirme faaliyetinden kaçınma çabasına girebilirler. Vergi yükümlülüğünden kaçınma vergi kaçakçılığı olarak ifade edilebilir. Mali suçların ciddi bir kısmını vergi kaçakçılığı oluşturur.

Mali suç kavramı, ekonomik ve finansal düzenin korunmasını amaçlayan, normlara karşı hareket eden, kar amacı güden, devletin mali çıkarlarını ve toplum düzenini ihlal eden suçlar olarak tanımlanabilir. Mali suçlara yolsuzluk, kara para aklama, vergi kaçakçılığı gibi suçlar örnek verilebilir. Bu suçlar toplum düzenini bozar ve güvenin sarsılmasına sebep olur.

Fertleri suç işlemeye yöneltten biyolojik, sosyolojik faktörlerin beraberinde mesleki deneyimler gibi farklı etkenler de bulunmaktadır (Şentürk - Kasap, 2013, 146-147). Bu nedenle mali suçlarla mücadelede sadece hukuki değil toplumsal bilinç de gereklidir. Aksi halde bu suçlar toplumda güven kaybına sebep olur ve devlet ile vatandaş arasındaki ilişkiyi zayıflatabilir.

Vergi Kaçakçılığı ve Mali Suç

Suç ve Mali Suç Tanımı

Suç terimi tarihsel süreç kapsamında güncelliğini korumuştur ve insanlık devam ettikçe önemini sürdürecektir. Suç olgusu farklı çağlarda farklı toplumlarda ve coğrafyalarda türlü biçimlerde ortaya çıktığı için evrensel bir tanıma ulaşılamamıştır (Aktaş - Nalçacı, 2022, 317). Ancak genel anlamda suç; toplum için zararlı ve tehlikeli görülen, hukuki düzen tarafından yasaklanarak

müeyyidelendirilen eylemlerdir. Ayrıca toplumun ortak yaşam koşullarına yönelik tehdit niteliği taşıyan fiillerdir (Ayhan - Çubukcu, 2007, 31).

Klasik suç teorisi, bireylerin kanun dışı bir fiile girişmeden önce rasyonel bir maliyet-fayda analizi yaparak karar verdiklerini temel almaktadır. Bu yaklaşıma göre, suç işleyen bireyler kendi perspektiflerinden “rasyonel bir seçim” yapmaktadır. Klasik suç bilimi, faydacı bir felsefi temeli esas almakta olup, bireylerin mantıklı bir değerlendirme süreci sonucunda suç işleme eğiliminde olduklarını varsaymaktadır. Bu çerçevede, klasik suç teorisine göre bireyler, suçun potansiyel getirileri ile karşılaşabilecekleri cezaları karşılaştırarak karar vermektedir. Eğer suçun sağlayacağı fayda, öngörülen cezanın sebep olacağı maliyetten daha büyükse, bireyin suça yönelme olasılığı artmaktadır. Dolayısıyla, cezaların ağırlığı ve uygulanma biçimi, bireylerin suç davranışlarını kontrol edici bir etken olarak değerlendirilmektedir (Şentürk - Kasap, 2013, 145-146).

Mali suç teriminin zâtî ve kapsamı üzerinde tam anlamıyla uzlaşma sağlanamamıştır. Bu karmaşanın temel sebebi mali ifadesinin farklı anlamlarda kullanılmasıdır. “Mali” kelimesi, etimolojik olarak “mal” kökünden türemiş olup “maliyeye dair” anlamındadır. Türkiye’de günümüzdeki anlamıyla ilk defa Tanzimat Dönemi’nde kullanılan “maliye” kavramı, devlet veya kamu maliyesini ifade etmektedir. Buna karşın, Batı dillerinde Latince kökenli “finans” kavramı, hem piyasa finansını hem de kamusal finansı muhteva edecek şekilde kullanılmaktadır. Bu nedenle, kamusal bağlamın vurgulanması gereken durumlarda, yalnızca “finans” terimi yerine “kamusal finans” ifadesinin kullanılması daha uygun olacaktır (Taşkın, 2023, 168).

Mali suç, bankalar, finansal teknoloji şirketleri, kredi kuruluşları ve benzeri finansal kurumlar ile piyasalarla ilişkili her türlü suç teşkil eden davranışı kapsayan geniş bir terimdir (Akkaya - Yüce, 2023, 266). Mali suç kavramı, ekonomik ve finansal düzenin korunmasını amaçlayan, normlara karşı hareket eden, kar amacı güden, devletin mali çıkarlarını ve toplum düzenini ihlal eden suçlar olarak tanımlanabilir. Mali suçlara vergi kaçakçılığı, kara para aklama, yolsuzluk gibi suçlar örnek verilebilir. Bu suçlar toplum düzenini bozar ve güvenin sarsılmasına sebep olur.

Vergi ve Vergi Kaçakçılığı Kavramları

Vergi, kamu giderlerini karşılamak amacıyla devlet veya yetkili kamu kuruluşları tarafından yasalarla belirlenen temellere dayanarak karşılıksız ve cebren tahsil edilen mali yükümlülük olarak tanımlanabilir (Üstün, 2001, 293). Devletin kamu hizmetlerini sunabilmesi açısından vergi gelirleri önemli yer

tutar. Bu doğrultuda vergi tahsilatının sağlıklı bir biçimde işleyebilmesi için vergilendirme sürecinin belirli bir düzen çerçevesinde işlemesi gerekir (Çiftçi, 2021, 631).

Vergi kaçakçılığı suçu, geniş anlamda vergiye karşı koyma fiili olarak değerlendirilebilirken, dar anlamda ise vergi mevzuatına aykırı davranışlar göstererek devletin vergi tahsilatına yönelik oluşturduğu yasal ve idari önlemleri bertaraf etmeye yönelik girişimlerde bulunma olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda, vergi mükellefleri, vergi yükümlülüklerinden kısmen veya tamamen kaçınmak niyetiyle hukuka aykırı davranışlara başvurabilmektedir. Bu uygulamalar, vergi matrahını bilinçli olarak eksik beyan etme, muhasebe kayıtlarını gerçeğe aykırı düzenleme, sahte belge kullanımı, gelirlerin veya kazançların beyan edilmemesi gibi farklı yöntemlerle gerçekleştirilmektedir (Sabankaya, 2019, 161).

Vergi kaçakçılığı suçu, tarihi süreç içinde varlığını sürdürmekle beraber değişen yaşam koşulları, teknolojik gelişmeler ve bireysel etkenler nedeniyle suça konu olan eylemlerin niteliği sürekli olarak değişmekte ve artmaktadır. Ülke ekonomisindeki dönüşümler vergi kaçakçılığı suçunun işlenme oranında yükselişe neden olmakta ve suç tiplerinin tenevvuâtına (Çeşitlenmesine) neden olmaktadır (Kocayılmaz - İstemi, 2015, 47).

Vergi kaçakçılığının nedenleri vergisel ve vergi dışı faktörler olmak üzere iki kategoriye ayrılmaktadır. Vergisel nedenler, doğrudan vergi sisteminin yapısından ve işleyişinden kaynaklanan hukuki, ekonomik ve politik unsurlardır. Bu kapsamda, vergi oranlarının yüksekliği, vergi tarifelerinin yapısı, vergi denetim mekanizmalarının etkinliği, vergi cezalarının caydırıcılığı gibi faktörler, vergi mükelleflerinin vergi kaçırma eğilimlerini etkileyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Vergi dışı nedenler ise dolaylı olarak vergi kaçakçılığı üzerinde etkili olan sosyal, ekonomik ve siyasal faktörleri kapsamaktadır. Bu bağlamda, toplumun genel ekonomik yapısı, bireylerin gelir düzeyi, işletmelerin büyüklüğü, enflasyon oranları, devlet tarafından uygulanan fiyat ve piyasa kontrolleri gibi unsurlar vergi kaçakçılığına zemin hazırlayabilmektedir (Bahşı, 2019, 90).

İnceleme esnasında ibraz edilmemesi, defter ve belgelerin gizlenmesi olarak kabul edilir. Gerçek bir işlemi miktar veya nitelik olarak yanlış gösteren belge yanıltıcı belge sayılır. Aslı olmayan bir işlemi varmış gibi gösteren belge sahte belge olarak kabul edilir. Bu bilgiler doğrultusunda VUK m. 159'a göre muhasebe hileleri yapmak, sahte hesap açmak veya vergi matrahını azaltacak şekilde kayıtları başka ortamlara aktarmak, defter, kayıt ve belgeleri tahrif etmek, gizlemek, yanıltıcı belge düzenlemek veya kullanmak on sekiz aydan beş

yıla kadar hapis cezasını gerektirir. Ayrıca defter, kayıt ve belgeleri yok etmek, sayfalarını değiştirmek veya sahte belge düzenlemek ya da kullanmak üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası gerektirir.

Vergi Kaçakçılığın Nedenleri ve Mükelleflerin Yaklaşımı

Fertleri suç işlemeye yönelten biyolojik, sosyolojik faktörlerin beraberinde mesleki deneyimler gibi farklı etkenler de bulunmaktadır (Şentürk - Kasap, 2013). Bu nedenle mali suçlarla mücadelede sadece hukuki değil toplumsal bilinç de gereklidir. Aksi halde bu suçlar toplumda güven kaybına sebep olur ve devlet ile vatandaş arasındaki ilişkiyi zayıflatabilir.

Yapılan araştırmalar, ekonomik kriz dönemlerinde bireylerin suç işlemeye eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Bu durumun temelinde, krizlerin bireyler üzerindeki sosyal ve psikolojik etkileri yer almaktadır. Kriz ortamının yarattığı baskı, bireyleri suç teşkil eden fiillere yönlendirebilmektedir. Örneğin, ekonomik yetersizlikler ve açlık, bireyleri toplumsal protestolara yönlendirirken, temel ihtiyaç maddelerinin kıtlığı karaborsa faaliyetlerinin yaygınlaşmasına sebep olmaktadır. Bu tür sorunlara yönelik etkin önlemlerin alınmaması ya da konunun ciddiyetinden uzak yaklaşımlar sergilenmesi, toplumun dinamiklerinde huzursuzluk ve istikrarsızlıklara neden olabilmektedir (Aktaş - Nalçacı, 2022).

Vergi kaybı ve vergi kaçakçılığının başlıca nedenlerinden biri, vergi oranlarının yüksek olmasıdır. Yüksek vergi oranları, bireylerin vergi yükümlülüklerinden kaçınma ya da vergi kaçırma eğilimlerini artırarak, vergi matrahında aşınmalara ve kamu gelirlerinde kayıplara sebep olmaktadır. Bu durum, kamu finansmanı açısından önemli bir tehdit oluşturmakta ve mali dengelerin bozulmasına sebep olabilmektedir. Vergi uyumunun artırılması, kayıt dışı ekonominin azaltılması ve kamu gelirlerinin sürdürülebilir bir şekilde artırılması için vergi oranlarının makul seviyelere indirgenmesi gerekmektedir. Vergi oranlarının düşürülmesi, gönüllü uyumu teşvik ederek vergi tabanının genişlemesine katkıda bulunmakta ve uzun vadede kamu gelirlerinde tutarlılık sağlamaktadır. Dolayısıyla, vergi politikalarının belirlenmesinde vergi oranlarının ekonomik etkileri dikkate alınmalı ve vergi yükünün dengeli bir şekilde dağıtılması sağlanmalıdır (Toparlak - Eke, 2023, 874).

Maliye literatüründe, yükümlülerin vergiye yönelik tutumlarını belirleyen önemli faktörlerden biri olarak eğitim düzeyi öne çıkmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek bireyler, vergilerin sadece bir mali sorumluluk değil, aynı zamanda ekonomik istikrarı sağlama, gelir dağılımını düzeltme ve kamu hizmetlerini finanse etme gibi temel işlevlere sahip olduğunun daha fazla farkındadır. Bu

durum, söz konusu bireylerin vergi sistemine olan güvenini artırmakta ve vergiye gönüllü uyumlarını güçlendirmektedir. Dolayısıyla, yapılan çalışmalarda eğitilmiş mükelleflerin vergi ahlakı düzeylerinin daha yüksek olduğu ve vergi kaçırma eğilimlerinin daha düşük olduğu gözlemlenmektedir (Saraçoğlu, 2008, 31)

Vergi mevzuatındaki karışıklık, mükelleflerin doğru beyanda bulunmalarını zorlaştırmakta ve bu durum vergi kaçakçılığına temel oluşturmaktadır. Aynı şekilde, denetçiler açısından bakıldığında mevzuatın açık ve anlaşılır olmaması, denetim sürecinde denetçilerin sağlıklı tespitlerde bulunmasını da engelleyebilir. Bu nedenle, vergi kanunlarının sade, anlaşılır ve uygulanabilir olması hem mükellefler hem de denetim mekanizması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca sık sık yapılan vergi afları da vergi cezalarının etkinliğini azaltan bir etkidir. Mükellefler bu sebeple vergi affı beklentisine girerek vergi ödeme yükümlülüğünden kaçınabilmektedir (Bahşı, 2019, 92), (Üstün, 2014, 424).

Vergi Kaçakçılığının Hukuki Çerçevesi

Vergi hukuku, vergi borcunun doğumu, ifası ve sona ermesi süreçlerini içeren; devlet ile mükellef arasındaki vergisel ilişkileri konu alan kamu hukuku dalıdır. Devletin kamu gücüne dayanarak vergi toplama yetkisini nasıl kullandığını ve bu süreçte uyguladığı denetim ve yaptırım mekanizmalarını da kapsar. Bu bağlamda, vergi hukukunun vergiye aykırı fiiller ve bunlara ilişkin müeyyideleri inceleyen alt disiplini ise vergi ceza hukuku olarak isimlendirilmektedir (Üstün, 2001, 294).

Günümüzde vergi denetimi, Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı bir şekilde görev yapan maliye müfettişleri, maliye müfettiş yardımcıları, hesap uzmanları ve hesap uzman yardımcıları ile Gelir İdaresi Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren gelirler kontrolörleri, stajyer gelirler kontrolörleri, ayrıca il düzeyinde görev yapan en büyük mal memuru, vergi dairesi başkanlıklarına bağlı olarak çalışan vergi denetmenleri, vergi denetmen yardımcılığı ve vergi dairesi müdürleri tarafından yerine getirilmektedir (Kocayılmaz - İstemi, 2015, 52).

Vergi Usul Kanunu'nun 359. maddesi, vergi kaçakçılığı kapsamına giren fiilleri ve bu fiillere uygulanacak cezai yaptırımları düzenlemektedir. Bu çerçevede; defter ve belgelerde muhasebe hileleri yapılması, gerçek dışı işlemlerle ilgisi olmayan kişiler adına hesap açılması, belgelerin tahrif edilmesi veya gizlenmesi, sahte ya da muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenlenmesi veya kullanılması gibi fiiller suç olarak kabul edilmekte ve fiilin ağırlığına göre 18 aydan 8 yıla kadar değişen hapis cezaları öngörülmektedir (VUK, m. 359), (Üstün, 2013, 67).

Söz konusu maddede, sahte belge, gerçekte olmayan bir işlem veya durumu varmış gibi gösteren belgeler; içeriği itibarıyla yanıltıcı belge ise, gerçek bir işleme dayanmakla birlikte, bu işlemi mahiyet veya miktar yönünden gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belgeler olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, izin alınmaksızın belge basımı, ödeme kaydedici cihazlara müdahale edilerek satışların kayıt dışı bırakılması, cihaz hafızalarının silinmesi veya değiştirilmesi gibi eylemler de kapsam altına alınmış ve bu fiillere 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.

Ayrıca suçun, birden fazla vergilendirme döneminde aynı kastla işlenmesi durumunda Türk Ceza Kanunu'nun 43. maddesi uyarınca zincirleme taksir hükümleri uygulanmaktadır. Bu maddede düzenlenen suçlara ilişkin ceza yaptırımları, vergi ziyai cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmemektedir.

Sonuç

Vergi kaçakçılığı, küresel ekonomik sistemin sürdürülebilirliği ve kamu finansmanı açısından önemli bir risk oluşturmaktadır. Devletlerin ekonomik büyüme gayelerini gerçekleştirebilmesi, kamu hizmetlerini etkin bir şekilde takdir edebilmesi ve sosyal refahı artırabilmesi için vergi gelirlerine duyduğu ihtiyaç göz önüne alındığında, vergi kaçakçılığı olgusu, sadece mali açıdan değil, aynı zamanda hukuki, etik ve sosyolojik boyutlarıyla da incelenmesi gereken kapsamlı bir sorundur. Vergi kaçakçılığı, devletin mali yapısını doğrudan zayıflatmanın yanı sıra ekonomik sürekliliği de bozmakta, kayıt dışı ekonominin büyümesine ve piyasa dengesinin bozulmasına neden olmaktadır. Özellikle yüksek vergi oranları, karmaşık vergi mevzuatı, yetersiz denetim mekanizmaları ve düşük vergi bilinci gibi nedenler, bireylerin ve işletmelerin vergi kaçırma eğilimlerini artıran başlıca unsurlar arasında yer almaktadır.

Vergi kaçakçılığı suçu, hukuki açıdan idari ve cezai yaptırımlarla müeyyidelendirilmesine rağmen, bu suçla mücadelenin sadece cezai tedbirlerle sınırlı tutulamayacağı aşikârdır. Vergi kaçakçılığı ile etkin bir biçimde mücadele edebilmek için hukuki düzenlemelerin yanında, toplumsal bilinçlendirme faaliyetleri, mükelleflerin vergi sistemine güveninin artırılması ve gönüllü uyumu teşvik edici mekanizmaların geliştirilmesi büyük ölçekte önem arz etmektedir. Hukuki düzenlemelerin caydırıcılık etkisinin artırılması amacıyla, denetim süreçlerinin dijitalleşmesi ve yapay zekâ tabanlı kontrol sistemlerinin yaygınlaştırılması, vergi kaçakçılığına karşı alınabilecek önleyici tedbirler arasında yer alabilmektedir.

Ekonomik açıdan değerlendirildiğinde, vergi kaçakçılığı, kamu gelirlerinde kayıplara sebep olarak devletin mali dengesini olumsuz şekilde etkilemekte,

bütçe açıklarını artırmakta ve kamu harcamalarının finansmanında aksaklıklara neden olmaktadır. Bunun yanı sıra, vergi kaçırıcı birey ve işletmeler, haksız rekabet ortamı yaratarak adil piyasa koşullarını bozmakta ve dürüst vergi mükellefleri üzerinde ek vergi yüküne neden olmaktadır. Bu durum, toplumda vergi ahlakının zayıflamasına ve devlet-vatandaş ilişkilerinde güven zayıflamasına yol açarak, uzun vadede mali sistemin işleyişini aksatmaktadır.

Vergi kaçakçılığı ile mücadelenin etkin hale getirilmesi, kapsamlı bir ekonomik ve hukuki reform sürecini gerektirmektedir. Öncelikle, vergi oranlarının daha adil ve dengeli hale getirilmesi, mükelleflerin vergi kaçırma eğilimlerini azaltarak vergi tabanının genişletilmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca, vergi sisteminin sadeleştirilmesi, mükelleflerin vergi yükümlülüklerini yerine getirme süreçlerini kolaylaştırarak, vergiye gönüllü uyum dilimini artırabilecektir. Etkin bir vergi denetim mekanizmasının tesis edilmesi, kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin tespitini hızlandıracak ve vergi kaçakçılığının önüne geçilmesini sağlayacaktır. Bununla birlikte, vergi bilincinin artırılmasına yönelik eğitim programları, toplumsal farkındalığı güçlendirerek, bireylerin ve işletmelerin vergi ödeme alışkanlıklarını olumlu yönde etkileyebilecektir.

Sonuç olarak, vergi kaçakçılığı, sadece mali sistemin işleyişini değil, aynı zamanda toplumsal adalet ve ekonomik kalkınma süreçlerini temelden etkileyen çok boyutlu bir sorundur. Bu nedenle, vergi kaçakçılığıyla mücadelede yalnızca cezai ve idari yaptırımlara yoğunlaşmak yeterli olmayıp, uzun vadeli ve bütüncül stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Vergi politikalarının daha etkili hale getirilmesi, denetim süreçlerinin güçlendirilmesi, mükelleflerin vergi sistemine duyduğu güvenin artırılması ve vergi bilincinin yaygınlaştırılması, vergi kaçakçılığı ile mücadelede temel öğeler olarak öne çıkmaktadır. Ekonomik istikrarın sağlanması ve mali dengenin korunabilmesi için, devletlerin vergilendirme stratejilerini daha etkin ve adil bir yapıya kavuşturarak, vatandaşların ve işletmelerin vergiye gönüllü uyumunu teşvik etmesi büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Akbulut, Berrin. "Sahte Belge Düzenlemek Veya Kullanmak Suretiyle Vergi Kaçakçılığı Suçu (VUK M.359/B)". *Adalet Dergisi* 71 (20 Kasım 2023), 653-702. <https://doi.org/10.57083/adaletdergisi.1391738>
- Akkaya, Hüseyin - Yüce, Mehmet. "Mali Suçlarla Mücadelede Mali İstihbaratın Rolü". *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi* 25/2 (04 Aralık 2023), 262-285. <https://doi.org/10.54838/bilgisosyal.1370539>
- Aktaş, Erkan - Nalçacı, M. Emir. "Suç ve Ekonomi". *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 7/14 (21 Aralık 2022), 316-340. <https://doi.org/10.54831/vanyyuiibfd.1204301>

- Ayhan, İrem - Çubukcu, K. Mert. "Suç ve Kent İlişkisine Ampirik Bakış: Literatür Taraması". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5 (01 Haziran 2007), 30-55.
- Bahşı, Seda. "Vergi Kaçakçılığının Nedenleri". *İzmir YMMO Dergisi* 1/2 (31 Aralık 2019), 89-95.
- Çiftçi, Taha Emre. "Vergi Kaçakçılık Suçlarında Soruşturma Evresi". *Fiscaoeconomia* 5/2 (17 Mayıs 2021), 630-651. <https://doi.org/10.25295/fsecon.873942>
- Kocayılmaz, Şule - İstemi, Tevfik Ercüment. "Türkiye'de Vergi Kaçakçılığı". *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi* 37 (01 Ocak 2015), 47-54.
- Öz, Ersan - Armağan, Ayşe. "Yargı Organları Kararlarına Göre Vergi Kaçakçılığı Suçlarını Önlemede Adli Vergi Cezalarının Rolü". *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 33 (01 Ocak 2018), 1-38.
- Sabankaya, Melek. "Vergi Kaçakçılığı ve Kayıt Dışı Ekonomi". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 6/4 (30 Nisan 2019), 160-166.
- Saraçoğlu, Fatih. "Yaş - Cinsiyet - Medeni Durum ve Eğitim Durumunun Vergiye Karşı Tutum Üzerine Etkilerinin Anket Sonuçları Çerçevesinde Değerlendirilmesi". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 2008/2 (01 Haziran 2008), 16-34.
- Şentürk, Fatih - Kasap, Murat. "Beyaz Yaka Suçları ve Finansal Yolsuzluklar". *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 3/2 (01 Eylül 2013), 143-167.
- Taşkın, Yasemin. "Mali Suçla Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirimleri". *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 14/1 (30 Haziran 2023), 166-180. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.1175517>
- Toparlak, Yeşim - Eke, Erdem Utku. "Mali Yolsuzluğun Önlenmesinde Vergisel Araçların Rolü: Türkiye Örneği". *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 16/3 (31 Temmuz 2023), 870-880. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.1282565>
- Üstün, Ümit Süleyman. "Bir Özel Ceza Kanunu Olarak Vergi Usul Kanunu (Vergi Suç ve Kabahatlerinin Kanunilik, Hukuki Güvenlik ve Meşruluk Bakımından Değerlendirilmesi)". *Yrd. Doç. Dr. Nilgün Akça'ya Armağan*. 415-440. Ankara, 2014.
- Üstün, Ümit Süleyman. "Cezaî Yaptırım Gerektiren Vergi Suçları ve Yargılama Usûlü". *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/3-4 (20 Aralık 2001), 293-323.
- Üstün, Ümit Süleyman. *Nasıl Bir Vergi Denetimi ve Vergi Yargısı?* İstanbul: Beta Basım Yayın, 1., 2013.
- Üstün, Ümit Süleyman. "Vergi Hukuku ile İlgili Anayasal İlkeler". *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/1-2 (S.Ü. Hukuk Fakültesi 20. Yıl Armağanı) (20 Haziran 2003), 251-271.

**8. ULUSLARARASI SOSYAL VE EKONOMİK
ARAŞTIRMALAR ÖĞRENCİ KONGRESİ**
TAM METİN BİLDİRİ KİTABI

**15-17 Mayıs 2025
KONYA**

8. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar
Öğrenci Kongresi (ISERSC)
**8th International Social and Economic Research
Student Congress (ISERSC)**

8. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Öğrenci Kongresi, 25702001 numaralı proje kapsamında BAP Koordinatörlüğü tarafından desteklenmektedir.

8. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Öğrenci Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı

Editör
Ahmet AY

Çizgi Kitabevi Yayınları (e-kitap)

©Çizgi Kitabevi
Temmuz 2025

ISBN: 978-625-396-586-0
Yayıncı Sertifika No: 52493

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
- Cataloging in Publication Data (CIP) -

Editör

Ahmet AY

8. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar
Öğrenci Kongresi Tam Metin Bildiri Kitabı

Baskıya Hazırlık: Çizgi Kitabevi Yayınları
Tel: 0332 353 62 65- 66

ÇİZGİ KİTABEVİ

Sahibiata Mah.
M. Muzaffer Cad. No:41/1
Meram/**Konya**
(0332) 353 62 65

Konevi Mah.
Larende Cad. No:20/A
Meram/**Konya**
(0332) 353 62 66

Siyavuşpaşa Mah.
Gül Sk. No:15 B
Bahçelievler/**İstanbul**
(0212) 514 82 93

www.cizgikitabevi.com
📞📧 / cizgikitabevi

Accounting for Sesame Crop Cultivation Activities According to IAS 41 Agricultural Activities Standard: The Case of Sudan	1011
Lugain Abdelkarim Hassan AWDELKARİM	
Mehmet Ali DURMUŞ	
Yunus CERAN	
Sustainability Reporting: Overview of GRI-Based Practices in a Turkish Agriculture, Forestry and Fishing Sector Firm	1030
Lugain Abdelkarim Hassan AWDELKARİM	
Ali ALAGÖZ	
Üniversite Öğrencilerinde Telefon Bağımlılığı	1052
Fatma Nur ŞİNİK	
Fevzi ARSLAN	
Ceren SAÇIKARA	
Furkan AYDEMİR	
The Effect Of Implementing AAOIFI Financial Accounting Standards On Bank Financial Reporting: A Case Study of Dubai Islamic Bank	1058
Abdallah ALMOUSA	
Yunus CERAN	
The Relationship Between Inflation and Economic Growth: The Comparative Case of Türkiye and Mongolia (2010-2023)	1076
Anjyela KHAIRYM	
Toplumda Psikolojik Manipülasyon	1098
Fatma Nur ASLI	
Liderliğin Dönüşümü: COVID-19 Öncesi ve Sonrası Bir Değerlendirme	1107
Halim KAZAN	
İrem YUMAÇ	
Osmanlı Devleti'nin Son Döneminde Tiran'da Aile Kurumu ve Çok Eşlilik Meselesi (1863-1908)	1125
Ajna HOXHA	
Flört Şiddeti	1134
Pınar AKMAN	
Senanur KÜÇÜKTAŞ	
Ayşenur ŞAHİN	
Gamze HAKKAN	
Mali Suçlar Çerçevesinde Vergi Kaçakçılığı: Hukuki ve Toplumsal Boyutlarıyla Değerlendirme	1140
Didem Çağla BEKMEZCİ	
Ümit Süleyman ÜSTÜN	